DREPTUL LA ASISTENȚĂ JURIDICĂ A PERSOANELOR SUPUSE MĂSURILOR DE OCROTIRE JUDICIARE

THE RIGHT TO LEGAL ASSISTANCE OF PERSONS SUBJECT TO JUDICIAL PROTECTION MEASURES

Dionis BRÎNZĂ, ORCID: 0000-0003-3428-5350
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.121.4:347.964.1 e-mail: dionis.brinza95@gmail.com

Dreptul la apărare este garantat de art. 26 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova. Prin asigurarea dreptului la apărare, alături de alte principii ale proceselor judiciare, părților le sunt asigurate mijloacele prin intermediul cărora se aduce la îndeplinire finalitatea procesului civil, și anume, pronunțarea unei soluții cât mai juste și echitabile în cauză, și atingerea scopului propus. Un aspect al respectivei garanții îl reprezintă dreptul persoanelor de a fi asistate în cadrul proceselor de judecată de un avocat ales sau numit din oficiu.

În cadrul procesului civil, asistarea persoanelor de un avocat nu este o obligativitate, ce ține, mai degrabă, de discreția justițiabilului. Fiecare persoană este liberă să aprecieze cum pot fi mai bine apărate interesele sale legitime [1, p. 49]. Așadar, justițiabilul sau un alt participant la proces este liber să decidă dacă în cadrul procesului civil va fi reprezentat de un avocat sau, de sine stătător, își va apăra interesele. Cu toate acestea, în pofida principiului disponibilității, legiuitorul prevede situații în care prezența avocatului este obligatorie.

Una din aceste situații se referă la cauzele de instituire, modificare sau revocare a unei măsuri de ocrotire judiciară. Necesitatea acordorii asistenței juridice de către un avocat persoanelor în privința cărora este intentată procedura de instituire, modificare sau revocare a unei măsuri de ocrotire judiciară (în continuare – *persoane supuse măsurilor de ocrotire judiciare*), este dictată de vulnerabilitatea și necesitățile speciale ale respectivelor persoane. În acest sens, prezența obligatorie a unui avocat care să apere interesele respectivelor persoane este dictată de necesitatea prevenirii abuzurilor în cauzele de instituire, modificare sau revocare a unei măsuri de ocrotire judiciară. Acest raționament rezultă din prevederile alin. (4) art. 12 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006, ce prevede expres că, *Statele - Părți se vor asigura că toate măsurile legate de exercitarea capacității juridice prevăd protecția adecvată şi eficientă pentru prevenirea abuzurilor, conform legislației internaționale privind drepturile omului. Măsurile de protecție vor fi proporționale cu gradul în care asemenea măsuri afectează drepturile şi interesele persoanei.*

Scopul prezentei lucrări este determinarea reglementării și întinderea dreptului la asistență juridică a persoanelor supuse măsurilor de ocrotire judiciare. În lucrare, ne

propunem să determinăm cadrul legal ce reglementează obiectul prezentului studiu, și să identificăm unele problematici ce țin de realizarea acestuia.

Așadar, dreptul persoanei supuse măsurilor de ocrotire judiciare, la asistență juridică este prevăzut expres la art. 306 alin. (1) CPC. Această normă prevede dreptul persoanei numite de a fi asistat de un avocat ales, sau să solicite desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Totodată, alin. (3) art. 306 CPC, prevede că, în cazul în care persoana nu este asistată de un avocat, judecătorul este obligat să solicite coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) desemnarea unui avocat, care va dispune de împuternicirile unui reprezentant legal. Astfel, constatăm că persoana supusă măsurilor de ocrotire judiciare, în mod obligatoriu, trebuie să fie asistată de către un avocat, fie că acesta este un avocat ales, fie că este un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. În acest sens, este de menționat că asistența juridică acordată de avocatul garantat de stat, în cauzele de instituire, modificare, reînnoire sau revocare a măsurii de ocrotire judiciară se acordă gratuit.

Avocatul care acordă asistență juridică în temeiul art. 306 CPC dispune de împuternicirile unui reprezentat legal. Prin urmare, prevederile art. 79 CPC se aplică în mod corespunzător. Așadar, decizia coordonatorului teritorial al CNAJGS este actul prin care se împuternicește avocatul și dovada acestor împuterniciri. În acest sens, este de menționat că lipsa semnăturii persoanei pe mandatul avocațional nu reprezintă temei de înlăturare a avocatului sau de lipsă a împuternicirilor.

Chestiunea privind desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat se atribuie la acțiunile procesuale efectuate de instanța de judecată la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare și se încadrează conform lit. u) alin. (1) art. 185 CPC și art. 306 CPC. Chestiunea privind desemnarea unui avocat în cadrul procedurii privind măsurile de ocrotire este una complexă și deosebit de importantă, prin urmare, judecătorul trebuie să o soluționeze imediat după intentarea procesului [2, p. 59].

Totodată, în acest sens, trebuie de făcut o remarcă, și anume, că avocatul în mod obligatoriu trebuie să țină cont de dorințele și sentimentele persoanei supuse măsurii de ocrotire judiciară.

Asigurarea dreptului la asistență juridică a persoanelor supuse măsurilor de ocrotire judiciare poate ridica unele problematici atât de ordin practic cât și teoretic. O astfel de problematică ar putea să apară în situația în care persoana în privința căreia se solicită instituirea măsurii de ocrotire este reprezentată de un avocat ales, iar din raportul de expertiză psihiatrică prezentat în baza art. 307 alin. (2) CPC rezultă că persoana în urma unei boli mintale nu are capacitatea de a conștientiza acțiunile sale și de a-și exprima voința. Așadar, în situația expusă, raportul de expertiză pune la îndoială discernământul respectivei persoane. În acest caz, oricărui observator obiectiv i-ar apărea întrebări, referitoare la modul în care a fost încheiat contractul de asistență juridică și semnat mandatul avocațional.

În acest sens, este de menționat că instanța de judecată nu este în drept să înlăture avocatul ales de către persoană, chiar dacă există dubii întemeiate referitor la discernă-

mântul persoanei, la încheierea contractului de asistență juridică și la semnarea mandatului avocațional. Ori până la instituirea măsurii de ocrotire judiciară persoana are capacitate de exercițiu deplină, fără a fi restricționată în dreptul de a încheia acte juridice sau de a împuternici persoane.

Așadar, judecătorul în calitate de garant al respectării drepturilor și libertăților justițiabilului trebuie să întreprindă toate măsurile necesare pentru a-i asigura justițiabilului un proces echitabil. Iar în cadrul cauzelor privind măsurile de ocrotire, judecătorul trebuie să se asigure că persoana în privința supusă măsurii de ocrotire judiciară, beneficiază de asistență juridică efectivă și eficientă.

Prin urmare, considerăm că în respectiva situație instanța de judecată trebuie să solicite coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat. Așadar, prin aceasta instanța judecătorească, pe de o parte, nu-i va încălca dreptul persoanei de a-și alege un avocat, iar pe de altă parte, se va asigura că persoana supusă măsurii de ocrotire judiciară va fi asistată de un avocat care va acționa exclusiv în interesul persoanei respective. Prin urmare, va fi înlăturat riscul abuzurilor sau situațiilor care ar pune la îndoială acordarea asistenței juridice efective și depline, persoanei supuse măsurii de ocrotire judiciară.

Concluzii. Din cele expuse *supra,* conchidem că persoana supusă măsurii de ocrotire judiciară trebuie în mod obligatoriu să fie asistată de către un avocat, fie că acesta este un avocat ales, fie că acesta este un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Totodată, în cazul în care persoana beneficiază de asistență din partea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, cel din urmă va avea împuternicirile unui reprezentant legal. La fel, este de menționat că judecătorul în calitatea sa de garant al respectării drepturilor și libertăților justițiabililor, și în special al persoanelor supuse măsurilor de ocrotire, trebuie să întreprindă toate acțiunile necesare pentru protecția drepturilor și intereselor legitime ale respectivei persoane. Prin urmare, judecătorul trebuie să utilizeze în mod deplin instituția desemnării avocatului din oficiu, pentru înlăturarea riscului abuzurilor sau situațiilor care ar pune la îndoială acordarea asistenței juridice efective și depline, persoanei supuse măsurii de ocrotire judiciară.

Referințe:

1. LEȘ, I. *Tratat de drept procesual civil*. București: ALL BECK, 2001.
2. CREȚU, V. Подготовка дел об ограничении недееспособности и признании недееспособности физического лица к судебному разбирательству. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 3 din 2008.